

Kernwaarden van de bedrijfsarts specialist voor arbeid en gezondheid

Vastgesteld op de Algemene Ledenvergadering van 7 november 2012

Nederlandse
Vereniging voor **nvab**
Arbeids- en Bedrijfsgeneeskunde

Inhoudsopgave

Goede bedrijfsgeneeskundige zorg	1
10 Kernwaarden van de bedrijfsarts	3
Kernwaarden van de bedrijfsarts nader toegelicht	4
Bijlage 1 – Voorbeeld van een toetsingsinstrument voor de bedrijfsgeneeskundige kwaliteit	8

Goede bedrijfsgeneeskundige zorg

Gezondheid en arbeid hebben een nauwe relatie

Gezondheid maakt werken mogelijk en draagt zo bij aan onze welvaart. Omgekeerd bevordert werken de gezondheid en het welzijn en draagt zo bij aan optimale participatie in onze samenleving. De werkende¹ bij wie belastbaarheid en werkbelasting met elkaar in evenwicht zijn is het beste af. De insteek van de bedrijfsarts² is gericht op alles wat nodig is om gezond aan het werk te blijven. Wij herkennen tijdig gezondheidsbedreigende situaties op het werk en vertalen die in de juiste interventies (zowel curatief als preventief). Indien werken door ziekte of lichamelijk gebrek tijdelijk niet mogelijk is geweest, begeleiden wij de werknemer om weer zo snel mogelijk te re-integreren (behandelen) en maatschappelijk te functioneren. Dat is onze missie. Wij voeren die missie uit door het verlenen van goede bedrijfsgeneeskundige zorg.

De arbeids- en bedrijfsgeneeskunde is een van de specialistische deeltherreinen in de gezondheidszorg. Het specialisme is in het specialistenregister (ex Wet BIG) beschreven als: 'Arts voor arbeid en gezondheid, bedrijfsarts'. In het dagelijks gebruik wordt deze wettelijk beschermde titel meestal afgekort tot 'bedrijfsarts'. Artsen die niet als zodanig in het specialistenregister zijn geregistreerd mogen deze titel niet voeren.³ Klanten waarvoor deze bedrijfsarts werkt, meestal werkgevers en werknemers, kunnen er op vertrouwen dat hij of zij over de kwaliteiten beschikt die de wet beoogt.

Goede bedrijfsgezondheidszorg draagt bij aan duurzame inzetbaarheid. Die wordt niet alleen bepaald door een goede gezondheid, maar ook door scholing en bijscholing, door optimale werkomstandigheden en veiligheid, door omstandigheden thuis en in de leefomgeving, door motivatie. Dat vraagt altijd nauwe afstemming en samenwerking met andere (kern-)disciplines.

In dit document is door de NVAB neergelegd wat onder goede bedrijfsgeneeskundige zorg wordt begrepen. Het maakt duidelijk wie wij zijn en wat wij kunnen. En vooral welke kwaliteitsnormen wij onszelf opleggen. Dit document biedt handvatten aan klanten, werkgevers en werknemers, bij het maken van optimale afspraken over de kwaliteit en de aard van de dienstverlening. Ook actoren werkzaam in aangrenzende gebieden (bijv. curatieve sector, verzekeringsartsen, arbeidsdeskundigen) zijn geïnteresseerd in de kwaliteiten van de bedrijfsarts. En tot slot zijn veel maatschappelijke organisaties beleidsmatig betrokken bij of hebben verantwoordelijkheid voor goede bedrijfsgeneeskundige zorg. Ministeries, de Arbeidsinspectie, de Inspectie voor de Gezondheidszorg, werkgevers- en werknemersorganisaties, inkomens- en zorgverzekeraars, patiëntenverenigingen, zij hebben belang bij goede bedrijfsgeneeskundige zorg. Voor hen, klanten en andere betrokkenen in de Nederlandse samenleving, is een goed inzicht gewenst in wat de beroepsgroep verstaat onder Goede Bedrijfsgeneeskundige Zorg. Daarom heeft de NVAB besloten om in dit document met Kernwaarden duidelijk te maken waar de bedrijfsarts anno 2012 voor staat.

¹ In dit document wordt de primaire doelgroep de 'werknemer' of 'werkende' genoemd. Grote groepen (nog) niet werkenden kunnen echter eveneens belang hebben bij bedrijfsgeneeskundige expertise (zelfstandigen, studenten, uitkeringsgerechtigden, mantelzorgers etc).

² In dit document wordt de 'hij' vorm gebruikt ter aanduiding van de individuele bedrijfsarts waar ook sprake kan zijn van 'zij': ongeveer een derde van de bedrijfsartsen bestaat uit vrouwen.

³ De regelmatig gebruikte term 'arboarts' duidt er meestal op dat men niet met een geregistreerd bedrijfsarts te maken heeft.

We beperken ons in dit document tot de termen bedrijfsarts en bedrijfsgeneeskunde. De interventies zijn gebaseerd op de wetenschappelijk disciplines ‘arbeidsgeneeskunde’ en ‘arbeidsgezondheidskunde’.

Volgens het Handboek Bedrijfsgezondheidszorg (Docter, Opheikens en Pal, 1999) luiden de definities: “Arbeidsgeneeskunde is wetenschap die zich bezighoudt met de bestudering van gezondheidsschade ontstaan door arbeid en arbeidsomstandigheden en de medische deelspecialismen die gericht zijn op diagnostiek en behandeling. Arbeidsgezondheidskunde is de wetenschap die zich bezighoudt met de bestudering van de gezondheidsbevorderende en gezondheidsbedreigende factoren in de arbeid. Deze beide specialismen past de bedrijfsarts toe ten aanzien van werknemers in het groepsverband van een bedrijf of instelling (bedrijfsgeneeskunde of beter bedrijfsgezondheidszorg.”⁴

⁴ ‘Klinische arbeidsgeneeskunde’ is een specialisme dat zich bezighoudt met complexe arbeidsgeneeskundige problematiek. Het gaat om problematiek waar de reguliere zorg door huisarts, bedrijfsarts en specialist niet volstaat. De klinische arbeidsgeneeskunde wordt in dit document niet nader uitgewerkt.

Nederland kent een aantal poliklinieken voor ‘klinisch arbeidsgeneeskunde’ en een vereniging, de NVKA, voor iedereen die beroepshalve affiniteit heeft met de klinische arbeidsgeneeskunde, zoals medisch specialisten, bedrijfsartsen en andere disciplines (arbeids- en organisatiepsychologen, arbeidshygiënist etc.).

10 kernwaarden van de bedrijfsarts

1. Al het handelen van de bedrijfsarts is gericht op het voorkomen van beroepsziekten en beroepsgebonden aandoeningen, en op behoud van duurzame inzetbaarheid van de werknemer. Dit in het belang van die werknemer, de maatschappij waarin hij leeft, en de organisatie waaraan de bedrijfsarts adviseert.
2. Goede bedrijfsgeneeskundige zorg gaat over de wisselwerking tussen arbeid en gezondheid. De bedrijfsarts stemt die zorg af op de specifieke arbeidsituatie: een zorgpakket op maat.
3. De bedrijfsarts levert bedrijfsgeneeskundige zorg vanuit een professioneel onafhankelijke positie, waarin hij de verantwoordelijkheid neemt voor de aard en inhoud van zijn zorgverlening.
4. Goede bedrijfsgeneeskundige zorg is zowel preventief als curatief en impliceert dat de werknemer vrije toegang tot die zorg heeft (bijvoorbeeld in een open spreekuur). Zijn recht op privacy wordt altijd gerespecteerd.
5. Goede bedrijfsgeneeskundige zorg vereist actueel inzicht in en dus regelmatig onderzoek van de werkomstandigheden.
6. De bedrijfsarts is toegankelijk voor leidinggevenden en de vertegenwoordiging van werknemers, en andersom zijn deze ook aanspreekbaar voor de bedrijfsarts.
7. Goede bedrijfsgeneeskundige zorg vereist, indien geïndiceerd, samenwerking met of verwijzing naar andere deskundigen binnen en buiten de arbeidsorganisatie en de gezondheidszorg.
8. Goede bedrijfsgeneeskundige zorg voldoet aan wettelijke kaders en door de beroepsgroep opgestelde wetenschappelijk onderbouwde ('evidence based') richtlijnen en normen. Elke bedrijfsarts kent die kaders, richtlijnen en normen. Het medisch beroepsgeheim wordt altijd gerespecteerd.
9. Goede bedrijfsgeneeskundige zorg impliceert een goede bedrijfsarts: hij is opgeleid en geregistreerd op basis van in het beroepsprofiel vastgelegde en toetsbare kennis- en vaardigheidseisen.
10. Goede bedrijfsgeneeskundige zorg wordt geleverd volgens afspraken die zijn overeengekomen met opdrachtgevers. Zulke overeenkomsten zijn nooit in strijd met deze tien kernwaarden. De bedrijfsarts is zelf verantwoordelijk voor het toetsen van de overeenkomsten aan deze kernwaarden.

De 10 kernwaarden van de bedrijfsarts nader toegelicht

De NVAB formuleert tien normerende uitgangspunten die wij van belang vinden voor de kwaliteit van ons werk. Korte statements die duidelijk moeten maken waarop we aanspreekbaar zijn. Het zijn onze 10 Kernwaarden. Wij houden ons aan die kernwaarden, maar wij vinden ook dat anderen ons daaraan kunnen en moeten houden. Hierna lichten wij in het kort de afzonderlijke kernwaarden toe.

1 Al het handelen van de bedrijfsarts is gericht op het voorkomen van beroepsziekten en beroepsgebonden aandoeningen, en op behoud van duurzame inzetbaarheid van de werknemer. Dit in het belang van die werknemer, de maatschappij waarin hij leeft, en de organisatie waaraan de bedrijfsarts adviseert.

De bedrijfsarts is actief op een breed terrein binnen de gezondheidszorg, zowel bij het voorkómen als bij het genezen van ziekte. Het voorkómen van door het werk ontstane of in stand gehouden gezondheidsproblemen behoort tot de kerntaken van de bedrijfsarts. Maar een belangrijke karakteristiek van het werk van de bedrijfsarts is, kort samengevat, dat alle door hem te leveren producten en diensten zijn te ordenen onder de brede titel: participatie bevorderen. Dat betekent dat het voortdurend gericht zijn op het verkrijgen en behouden van evenwicht tussen belastende factoren op het werk en de belastbaarheid van werknemers voorop staat. Een gezonde werknemer draagt bij aan een gezonde organisatie die dan ook economische en sociale waarde toevoegt aan onze maatschappij. Maar het bevordert ook dat hij buiten zijn werk optimaal kan deelnemen aan die maatschappij.

2 Goede bedrijfsgeneeskundige zorg gaat over de wisselwerking tussen arbeid en gezondheid. De bedrijfsarts stemt die zorg af op de specifieke arbeidssituatie: een zorgpakket op maat.

De zorg dient afgestemd te kunnen worden op de individuele gezondheidssituatie van de werkende en aan te sluiten op problemen die kunnen voortkomen uit de belasting van de werknemer in de gegeven arbeidssituatie. Dat kan tevens inhouden dat voor groepen werknemers met ongeveer dezelfde arbeidsomstandigheden een zorgpakket wordt samengesteld dat afwijkt van dat van andere groepen. Individuele variaties worden door de bedrijfsarts aangebracht indien daar reden voor is.

3 De bedrijfsarts levert bedrijfsgeneeskundige zorg vanuit een professioneel onafhankelijke positie, waarin hij de verantwoordelijkheid neemt voor de aard en inhoud van zijn zorgverlening.

De bedrijfsarts werkt in opdracht van en samen met diverse partijen. De belangrijkste daarvan zijn de werknemers en hun vertegenwoordiging, de werkgever, en collegae in andere sectoren van de arbodienstverlening, de gezondheidszorg en de sociale zekerheid. Goede bedrijfsgeneeskundige zorg vereist goede communicatie. Maar zoals elke arts baseert ook de bedrijfsarts zijn advies en zijn oordeel op zijn eigen professionele en dus inhoudelijk onafhankelijke oordeel.

4 Goede bedrijfsgeneeskundige zorg is zowel preventief als curatief en impliceert dat de werknemer vrije toegang tot die zorg heeft (bijvoorbeeld in een open spreekuur). Zijn recht op privacy wordt altijd gerespecteerd.

Vrije toegang van de burger tot een arts die hij wenst te consulteren is een wezenlijk kenmerk van de Nederlandse gezondheidszorg. Ook een werkende moet, indien deze dat noodzakelijk vindt in verband met vragen over zijn persoonlijke belastbaarheid en risico's voor zijn gezondheid in relatie tot het werk, altijd zijn bedrijfsarts kunnen raadplegen. Zonder toestemming vooraf van superieuren. Dit geldt ook als (nog) geen sprake is van verzuim door ziekte, immers alleen dan kan van adequate preventie sprake zijn. Contacten in het kader van verzuimbegeleiding en re-integratie zijn onderhevig aan rapportageplicht aan de werkgever, binnen de wet en de regels van gegevensoverdracht die daartoe zijn opgesteld door o.a. de KNMG. De bescherming van de privacy en de vertrouwelijkheid van medische gegevens maakt daarvan een belangrijk onderdeel uit.

5 Goede bedrijfsgeneeskundige zorg vereist actueel inzicht in en dus regelmatig onderzoek van de werkomstandigheden.

Een advies over belastbaarheid, zowel in het kader van preventie als in het kader van re-integratie bij ziekteverzuim, kan niet gegeven worden zonder een actueel inzicht in de arbeidsomstandigheden en de belasting in het werk. In veel gevallen kan de toegang tot de specifieke werkplek van de individuele werknemer of een groep werknemers noodzakelijk zijn om tot een goed oordeel te komen over de belastbaarheid. Daarom is het nodig dat de bedrijfsarts bij elke aangesloten arbeidsorganisatie onbelemmerd toegang tot alle werkplekken heeft.

6 De bedrijfsarts is toegankelijk voor leidinggevenden en de vertegenwoordiging van werknemers, en andersom zijn deze ook aanspreekbaar voor de bedrijfsarts.

De kwaliteit van de arbeidsomstandigheden is primair de verantwoordelijkheid van de werkgever. Ook het werknemerscollectief heeft in dezen een belangrijke positie, die waar het gaat om het vaststellen van een verzuimbeleid voor de organisatie zelfs wettelijk verankerd is. In dit kader dienen bedrijfsarts, werkgever en werknemerscollectief op initiatief van elk van deze partijen op elk gewenst moment onbelemmerde contacten te kunnen hebben. Deze contacten kunnen bijvoorbeeld betrekking hebben op:

- de inrichting van de bedrijfsprocessen en het vormgeven van een arbeidsomstandighedenbeleid;
- opstellen en bespreken van een verzuimbeleid;
- bespreken van gezondheidsgegevens van een groep of van de arbeidsorganisatie als geheel.

7 Goede bedrijfsgeneeskundige zorg vereist, indien geïndiceerd, samenwerking met of verwijzing naar andere deskundigen binnen en buiten de arbeidsorganisatie en de gezondheidszorg.

Zowel bij individuele beoordeling, begeleiding en behandeling als bij advisering op groeps- of organisatieniveau kunnen zich vragen voordoen die buiten de competentie van de bedrijfsarts liggen. Er moet dan ruimte zijn om die andere deskundigen bij de advisering te betrekken. Vanzelfsprekend dienen over de invulling van die ruimte vooraf met de betalende partij afspraken te worden gemaakt. Indien zulke deskundigen om wat voor reden dan ook niet geraadpleegd kunnen worden heeft dat gevolgen voor het advies. De bedrijfsarts heeft een eigen verantwoordelijkheid: hij geeft in voorkomende situaties duidelijk aan wat de eventuele consequenties zijn van het ontbreken van bepaalde gegevens voor de volledigheid en kwaliteit van het advies. Op het vlak van arbeidsgerelateerde gezondheidsvragen en -interventies is de bedrijfsarts intermediair tussen medisch specialist, huisarts, verzekeringsarts en uiteraard de betrokken werkgever en werknemer.

8 Goede bedrijfsgeneeskundige zorg voldoet aan wettelijke kaders en door de beroepsgroep opgestelde wetenschappelijk onderbouwde ('evidence based') richtlijnen en normen. Elke bedrijfsarts kent die kaders, richtlijnen en normen. Het medisch beroepsgeheim wordt altijd gerespecteerd.

De bedrijfsarts kent de wetten en de regelgeving en de relevante richtlijnen en protocollen die voor de uitoefening van zijn werk relevant zijn, en handelt daarnaar. Wanneer de werknemer op eigen initiatief zijn bedrijfsarts raadpleegt, is sprake van een individuele behandelingsovereenkomst tussen de werkende en de bedrijfsarts. Rapportage aan derden zal dan uitsluitend met toestemming van die werknemer plaatsvinden.

Zonder volledig te willen zijn heeft de bedrijfsarts kennis van:

- Arbeidsomstandighedenwet
- Wet op de beroepen in de individuele gezondheidszorg (BIG)
- Wet op de geneeskundige behandelingsovereenkomst (WGBO)
- Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen (WIA)
- Wet op de Medische Keuringen (WMK)
- Wet bescherming persoonsgegevens (WBP)
- Wet uitbreiding loondoorbetaling bij ziekte (Wulbz)
- Wet Verbetering Poortwachter (WVP)
- regelgeving (KNMG) inzake gegevensuitwisseling
- zorgstandaarden waarin arbeidsgeneeskundige aspecten zijn verwerkt
- door de NVAB vastgestelde richtlijnen en kwaliteitsdocumenten
- verzekeringsgeneeskundige protocollen.

9 Goede bedrijfsgeneeskundige zorg impliceert een goede bedrijfsarts: hij is opgeleid en geregistreerd op basis van in het beroepsprofiel vastgelegde en toetsbare kennis- en vaardigheidseisen.

Iedereen die zich door een bedrijfsarts laat beoordelen, behandelen, begeleiden of adviseren kan er op rekenen dat hij te maken heeft met een geregistreerde specialist. Dat houdt in dat de bedrijfsarts tenminste aan alle wettelijke eisen voldoet, inclusief de eisen die aan bij- en nascholing in het kader van de periodieke herregistratie worden gesteld. In veel specifieke situaties beschikken bedrijfsartsen over aanvullende superspecialistische kennis, afhankelijk van de aard van de arbeid en de daaraan verbonden risico's. Ook de aanwezigheid van en samenwerking met een team van andere (kern-)deskundigen kan bijdragen aan optimalisering van de bedrijfsgeneeskundige zorg, onder andere gericht op aspecten als veiligheid, bijscholing, psychisch welbevinden en motivatie.

10 Goede bedrijfsgeneeskundige zorg wordt geleverd volgens afspraken die zijn overeengekomen met opdrachtgevers. Zulke overeenkomsten zijn nooit in strijd met deze tien kernwaarden. De bedrijfsarts is zelf verantwoordelijk voor het toetsen van de overeenkomsten aan deze kernwaarden.

In veel gevallen wordt de aard en de inhoud van aan opdrachtgevers te leveren bedrijfsgeneeskundige expertise vastgelegd in een contract of overeenkomst. De bedrijfsarts toetst dit contract aan de in dit document beschreven kernwaarden en bespreekt, indien daaraan niet wordt voldaan, met de opdrachtgever hoe en wanneer wel aan de voorwaarden voldaan zal zijn (zie als hulpmiddel bijlage 1).

Bijlage 1

Voorbeeld van een toetsingsinstrument voor de bedrijfsgeneeskundige kwaliteit

In onderstaande tabel zijn kwalitatieve aandachtspunten genoemd die van belang kunnen zijn bij het sluiten van een nieuwe dienstverleningsovereenkomst of het evalueren van een bestaande. Deze lijst kan voor een specifieke situatie aangepast en aangevuld worden.

Individuele advisering	Ja	Nee	Afspraken
is er een arbeidsomstandighedenspreekuur?			
zijn er heldere afspraken over evt. terugkoppeling na het arbeidsomstandighedenspreekuur? Hoe is de privacy geborgd?			
zo ja, is dit vrij toegankelijk voor de werknemer die nog niet ziek is?			
is er voldoende tijd voor goede registratie van het spreekuur, invullen formulieren in het kader van de Wet Verbetering Poortwachter e.d.?			
is een individueel werkplekonderzoek door de bedrijfsarts onbelemmerd mogelijk?			
zijn er goede afspraken over opsporing, behandeling en melding beroepsziekten?			
is de eindverantwoordelijkheid ten aanzien van verzuimadvies geborgd (bij inzet van tussenpersoon/casemanager bij verzuimbegeleiding)?			
is de inrichting en het beheer van en de toegang tot medische dossiers goed geborgd?			
is er voldoende tijd beschikbaar voor communicatie met in- en extern?			
- werknemer: spreekuur, telefoon, mail			
- leidinggevende: bezoek, telefoon, mail			
- inschakeling van/afstemming met directe collega's (binnen de arbodienst)			
- inschakeling van/afstemming met derden: ingeschakelde externen			
zijn er heldere afspraken over terugkoppeling na het verzuimspreekuur?			
- aan werknemer			
- aan werkgever			
- is de privacy geborgd?			
is er periodiek verzuim- en re-integratieoverleg (Sociaal Medisch Overleg) afgesproken?			
kan gewerkt worden volgens de leidraad Sociaal Medisch Overleg in het bedrijf?			

Advisering op organisatieniveau	Ja	Nee	Afspraken
is de bedrijfsarts betrokken bij het opstellen en/of toetsing van de RI&E?			
is de bedrijfsarts betrokken bij het opstellen van een advies ten aanzien van periodiek arbeidsgeneeskundig onderzoek?			
is de bedrijfsarts betrokken bij de uitvoering van een periodiek arbeidsgeneeskundig onderzoek?			
is er een georganiseerde bedrijfshulpverlening?			
is de bedrijfsarts betrokken bij het arbojaarplan en de jaarlijkse evaluatie ervan?			
is de bedrijfsarts betrokken bij afspraken over keuringen (conform de Wet op de Medische Keuringen)?			
zijn er samenwerkingsafspraken met overige (kern-)deskundigen, betrokken bij het arbobeleid?			
is vrije toegang tot alle werkplekken door de bedrijfsarts mogelijk?			

Borging en evaluatie	Ja	Nee	Afspraken
is kennismaking en vrij contact met management geregeld?			
is kennismaking met bedrijfsinrichting en werkprocessen geregeld?			
is kennismaking met arbo- (en verzuim-)beleid geregeld?			
is kennismaking en vrij contact met personeelsvertegenwoordiging geregeld?			
is periodiek overleg ter actualisatie van bovengenoemde geregeld?			
is periodieke evaluatie dienstverlening afgesproken?			

